

अभियान

सप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३६ / अंक : ४६ / २०७६ असार २० गते शुक्रबार / 5 July., 2019 / मूल्य रु. १०/-

नेकपा कोमामा पुग्न सक्छ

काठमाडौं। तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रबीच एकीकरण भएर गठन भएका नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी नेतृत्वको सरकार आफै रणभूमिमा परेको छ। पार्टीको दुई अध्यक्ष मध्येका एक अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले पार्टी एकीकरण भएका बेला भएका सहमतिहरू पालना नभएको खण्डमा दुर्भाग्य हुने चेतावनी दिएका छन्। पार्टीको मार्गदर्शक सिद्धान्त जनताको जनवाद हुनुपर्ने अडानमा दाहाल रहेपनि अर्का अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री भने जनताको बहुदलीय जनवाद नै पार्टीको मार्गदर्शन सिद्धान्त हुनुपर्ने अडानमा रहेका थिए। पार्टी एकीकरण हुने बेलामा तत्कालिन नेकपा एमालेका अध्यक्षले ३ वर्ष सरकारको नेतृत्व गर्ने र पछिलो दुई वर्ष तत्कालिन माओवादीका अध्यक्षले सरकारको नेतृत्व गर्ने सहमति भएको उद्घोष दाहालले केही समय अघि गरेका थिए। दाहालले त्यस्तो उद्घोष गर्दा प्रधानमन्त्री ओली भारत भ्रमणमा रहेका थिए। दुवै अध्यक्षले पार्टी एकीकरण भएका बेला

>>> बाँकी ८ पेजमा

तालीलाई www.abhiyanonline.com.np गा पनि पढ्न सकिन्छ।

राजनीतिज्ञ र सेलेब्रिटीद्वारा रोपाईको नाटक

काठमाडौं। कृषि प्रधान देशका कृषिहरूले सरकारको अकर्मण्यताका कारण बेलामा मल र विउ पाउन सकिरहेका छैनन्। खेती लगाउने बेलामा सँधैजस्तो यसपालीको वर्षायमास समेत मलको हाहाकार मच्चियको बेला असार १५ गते विभिन्न राजनीतिक दलका नेताहरू कृषकहाँ पुगेर रोपाईको नाटक मञ्चन गरेका छन्। असार १५ गते कृषिसँग जोडिएका पवित्र सांस्कृतिक साइनो रहेको छ। तर त्यसलाई राजनीतिककमीहरूले र सरकारी उच्च ओहदामा रहेका व्यक्तिहरूले हल्का रुपमा लिएर मनोरञ्जनका रुपमा मनाएका छन्। ३ सय ६४ दिन कृषकलाई वेषास्ता गर्नेहरूले असार १५ गते भने कृषकजस्तै बनेर हिलोमा डुबेका तर्पीहरू >>> बाँकी ८ पेजमा

राप्रपा एकीकरणको अर्को प्रयास

काठमाडौं। राप्रपा अध्यक्ष कमल थापाले राप्रपा संयुक्तलाई एकीकरणमा आउन अध्यक्षद्वय पशुपतिशमशेर जबरा र डाप्रकाशचन्द्र लोहीलाई आव्वान गरेका छन्।

जन्मकालदेखि नै पटक पटक गुट र फुटोका सिकार हुँदै आएको राप्रपा पछिलो पटक एकीकरण भएकै हो। तर अधिवेशनमा कमल थापा विजयी भएपछि पशुपति शमशेर जबरा र डालोहनी थापाको निरकूशता >>> बाँकी ८ पेजमा

दुई अध्यक्षको चेपुवामा नेकपा

गुट, उपग्रुटको सहयोगमा प्रधानमन्त्री र अध्यक्ष बन्ने दाहालको चाहना

हुन्छ। अहिले नेकपा भित्र त्यस्तै अवस्था देखिएको छ। पाइलटलाई सघाउने बाहेका काम अध्यक्ष दाहालले गर्न नसकेको हुनाले पूर्व माओवादीको पृष्ठभुमिमा रहेका नेताहरूले अध्यक्ष दाहालको भूमिका के को पाइलटलाई सिमित हो त भन्ने गुनासो समेत गर्न थालेका छन्।

दुई पार्टीबीच एकीकरण हुँदा सरकारको नेतृत्व आलोपालो गर्ने सहमति भएको दुई अध्यक्षको भूमिका समान हुनुपर्ने हो। तर पार्टी एकीकरण भएपशत दाहालले पार्टीको बैठकको अध्यक्षता समेत गर्न पाएका छैनन्। प्रधानमन्त्री एवं अध्यक्ष ओली अनुपरित्थित भएका बेलामा समेत दाहालले पार्टीको बैठक बोलाउने र सचिवालयको बैठकसम्म बोलाउने अद्वितीयारी समेत बरावरी हैसियतका दाहालले नपाएको भन्दै गुनासो >>> बाँकी ८ पेजमा

कोइराला कि दुँगेल अध्यक्ष

काठमाडौं। तत्कालिन विद्रोही आध्यक्षमा आफूले सिफारिस गरेका व्यक्तिलाई नियुक्ति दिलाउन लविङ सुरु गरेको छ। काग्रेसले सत्तारूढ दलका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालको सहमतिमा आफूले सिफारिस गरेका व्यक्तिलाई नियुक्ति दिलाउने कार्यमा सहयोग गर्न अध्यक्ष दाहाललाई आग्रह गरिरहेको काग्रेस केन्द्रीय सदस्य कृष्णप्रसा सिटीलाले बताएका छन्। सिटीलाले अध्यक्ष दाहाललाई पटक पटक भेटिसकेका छन् भने सिटीलाकै प्रयासमा काग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा र अध्यक्ष दाहालबीच समेत भेटघाट भएको छ। सिटीलालका अनुसार सत्य निरूपणको विषय काग्रेस र तत्कालिन माओवादी नेतृत्वको लागि गम्भीर विषय भएकोले यसको नेतृत्व सहमतिमै दुख्याउपर्ने बताइरहेका छन्।

तर दाहाल र देउवाबीच भेटघाट भइ छलफल भईरहेपनि प्रधानमन्त्री केपी ओलीले भने सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अध्यक्षका लागि गोविन्द बन्दी गर्न लागि परेको छ।

त्यसैकम्तमा संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली काग्रेसले समेत सत्यनिरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अध्यक्षका लागि विज्ञापनका गरेको थिए।

छोरीले गरिनु आमाको हत्या

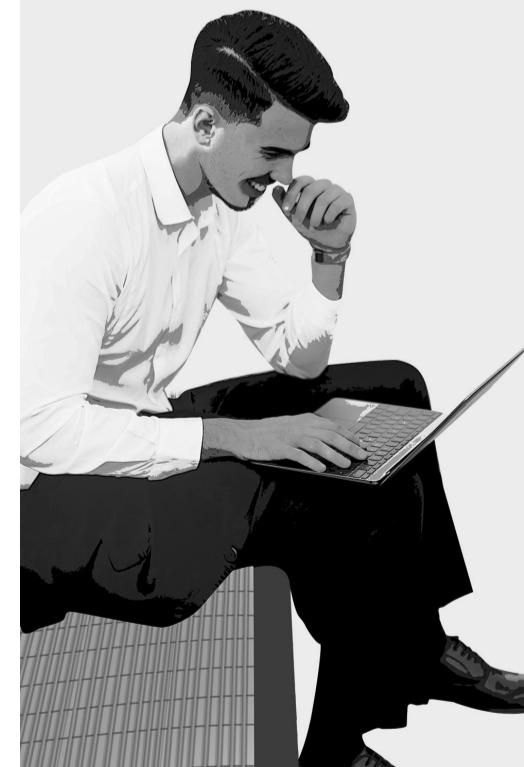
काठमाडौं। प्रेम अन्धो हुन्छ भन्ने नेपाली भनाईलाई भक्तपुर चाँगुनारायण ७ बाँसबारीकी २७ वर्षीय इश्वरी भट्टराईले प्रमाणित गरेकी छिन्। उनले भाडामा मान्छे लगाएर आफै ६१ वर्षीय आमा सावित्री भट्टराईको हत्या गरेकी छिन्। हत्याको योजनाकार छोरी इश्वरी भट्टराई नै रहेको प्रहरीको अनुसन्धानबाट खुलेको भक्तपुर प्रहरीले जनाएको छ। छोरी इश्वरीले कन्द्रयाक किलरलाई १२ लाख रुपैया दिने आश्वासन दिएर आफैनी आमाको हत्या गर्न लगाईकी थिइन्। इश्वरी विवहित भएपनि आफैना श्रीमान हुँदौहुँदै उनी केही महिनादेखि परपूरुषसँगको सम्बन्धमा रहेकी थिइन्। उनले जडीबुटीस्थित एक गर्मेन्टमा काम गर्ने क्रममा सिराह विष्णुपुरका २३ वर्षीय मोहम्मद नौसादसँग नजिकिएका कारण

>>> बाँकी ६ पेजमा

prabhu
Online Trading Saving A/C

Online Digital
Share Trading

NEPSE मा Online शेयर
कारोबार गर्न सकिने।

नि:शुल्क e-banking सेवा। *

NEPSE मा आवङ्ग Broker
हरूको आधिकारीक बैंक।

NEPSE को आधिकारीक
वालीयरिङ्क बैंक।

* शर्टहरू लाग्न दुनेक्कन।

Prabhu Building, Babarmahal
Post Box no.: 19441
Tel: +977 1 4788500
Fax: +977 1 4780588
E-mail: info@prabhbank.com
Url: www.prabhbank.com
Toll Free No.: 16600107777
Swift Code: PRVUNPKA

खुल्यो बाटो लोकसेवालाई

काठमाडौं। लोकसेवा आयोगले रम्भारी भर्नासम्बन्धी गरेको विज्ञापनका बारेमा सर्वोच्च अदालतमा परेको रिट निवेदनमा सर्वोच्चले अन्तरिम आदेश जारी गर्न इन्कार गरेको छ। सर्वोच्चले ४ लाख भन्दा बढी दरखास्त परिसकेकोले परीक्षा रोक्दा प्रतिरप्तीले गर्न पाउने प्रतिरप्तीबाट आवेदकहरूको हक कुप्रित हुने निष्कर्षमा सर्वोच्च पुगेको छ। सरकारको आग्रहमा लोकसेवा आयोगले ५ सय १५ स्थानीय तहका लागि विभिन्न पदमा कर्मचारी पूर्ति गर्न जेष्ठ १५ गते विभिन्न सेवाका लागि विज्ञापन प्रकाशित गरेको थिए।

लोकसेवा आयोगले विज्ञापन प्रकाशित गरेपछि राज्यव्यवस्था तथा सुधासन समितिले सरकार र लोकसेवा आयोगलाई विज्ञापन रोकन निर्देशन दिएको थिए। तर त्यस विषयमा पक्ष र विपक्षबीच नै

विवाद उत्पन्न भएपछि सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन परेको थिए। ४ लाख भन्दा बढी दरखास्त फारम भरिसकेकोमा समावेशीतर्फ भण्डे डेढ लाखले फारम भरिसकेका छन्। सर्वोच्च

>>> बाँकी ८ पेजमा

How Modi won India's elections? What lies ahead?

Some 814 million voters speaking 1,652 languages voted in 900,000 voting centres across India over 35 days in the national election. The Election Commission announced the schedule for the 2019 Lok Sabha election on March 10. Election to the 542 Lok Sabha constituencies were held in seven phases and the result were declared on May 23. The voting percentage was on average around 67 per cent in Indian states. The voter participation was as low as two percent in Anantnag/Islamabad and some other valley areas. Even 63 per cent voting in Hindu-dominated Ladakh could not raise overall average above 13 per cent. However, it dipped to about two per cent in Anantnag/Islamabad in occupied Kashmir. The Bharatiya Janata Party (BJP) and its allies are in power in 22 of India's 29 states. The Congress was in power in only two big states, Karnataka and Punjab. But, the elections results indicated that Brand Modi defeated anti-incumbency wave. The elections cost parties a flabbergasting Rs30, 000 crore or US\$5 billion.

That parallels cost of a US Presidential election. The difference is that most of the money spent in India will be in the form of untraceable cash. Much of it will have been brought back into the country from tax havens, such as Switzerland, Mauritius, Dubai and Caribbean Islands where industrialists and politicians stash their illicit fortunes. India, the world's largest democracy, stands divided into two worlds, the affluent and the poor.

Money power

There is a historical relationship of direct proportionality between electoral win and wealth. Money plays an important part in determining poor voter's electoral choice. BJP spent more than Congress in recent elections. In 2014, money power contributed to BJP's win. It spent \$115 million to win the Indian election in 2014. In all, the BJP spent Rs714.28 crore (\$115 million) on the 2014 general election campaign. Congress spent Rs200 crore (\$32 million) less than the BJP's expenditure during the 2014 polls. The BJP spent over one-third of all the money on one item: media advertising. The biggest individual recipients of this money were two firms, Madison World and chartered aviation provider, Saarthi Airways. Saarthi Airways is promoted by Delhi-based Gulab Singh Tanwar, reportedly a close friend of former BJP's president and current home minister, Rajnath Singh. The party spent Rs77.83 crore (\$12.57 million) on chartering aircrafts for its key campaigners, of which Rs60 crore (\$9.7 million) was paid to Saarthi Airways alone. Political parties mainly nominate those candidates who can raise money for contesting elections.

Elections in India are Expensive

The expenditure incurred in recent elections is still to be worked out. However, candidates in the 2014 election spent a total of \$5bn (US election in 2012 cost around \$6bn). The longer a party stays out of power, the fewer the opportunities to raise money from a variety of sources including large donors, small donors, and organisational donations. Thus Congress could not match lavish expenditure by the BJP. The BJP is the richest party followed by Congress. India, the world's largest democracy, stands divided into two worlds, the affluent and the poor. The Congress has ruled the country for 49 of its 71 years as an independent nation.

It appealed for the first time in its 133-year history for funds, perhaps as a catchy slogan. It had an income of \$33m (£24.7m) in 2017! Ruling BJP is the richest with an income of \$151.5million. Congress income in 2017 decreased by \$5.3million. The BJP's income has doubled from what it earned in 2016.

Lack of Transparency

India's Representation of Peoples Act forbids politicians possess, distribute or transport illegal cash, narcotics and drugs, liquor, gold and silver and a host of freebies and gifts among people to lure them to vote in their favour. Yet, recent Lok Sabha election saw biggest seizure of drugs, cash, liquor etc. till date in any Indian election. It is historic because for the first time Election Commission cancelled polls to a Lok Sabha constituency-Vellore (Tamil Nadu)-due to rampant use of money power. Seizure of cash, drugs/narcotics, gold and other valuables crossed the figures of 2014 Lok Sabha election. Enforcement agencies let the offenders slip off with a slap on wrist. Election commission kept issuing clean chits for all sorts of violations of the election code. As on May 20, cash, drugs/narcotics, liquor, precious metal (gold, silver etc.) and freebies worth Rs 34,56,22,00,000 (Rs 3,456.22 crore) was seized in India. This amount almost (90%) equals official expenditure on holding the elections. India's Income Tax Department found sacksful of banknotes worth Rs 10.48 crore stashed in a warehouse owned by a worker of the Dravida Munnetra Kazhagam (DMK), a major political party in Tamil Nadu.

Comparison with 2014 election seizures

The sum of Rs. 2,99,94,30,804 (that's nearly Rs 300 crore) in cash was seized during the 2014 Lok Sabha election. This figure excludes 1, 61, 84,508 liters of liquor and 17,070 kg of drugs/narcotics (worth hundreds of crore of rupees) that was seized from different parts of the country. The cash seized during the 2014 Lok Sabha election was equivalent to 75 per cent of the donation received in cash at the Sai Baba temple in Shirdi in 2011. The quantity of drugs/narcotics seized was roughly the same as the weight of three adult male Asiatic elephants and a baby elephant put together. (An adult male Asiatic elephant weighs nearly 5,000 kg.). The liquor seized in the 2014 Lok Sabha elections could fill up six-and-a-half Olympic-sized swimming pools.

2019 seizures

Between March 26 and May 20, Rs 841.11 crore in cash was seized. This amount is 180 per cent more than the total cash seized in 2014 (Rs 299,943 crore). Comparing the seizure data for 2014 with the data for this year, we find that the total quantity of liquor seized this year has already surpassed the quantity seized in 2014 Lok Sabha election. In 2014, authorities seized 1, 61, 84,508 litre liquor. The figure for 2019 Lok Sabha election so far is 1, 86, 00,000 litre. The quantity of drugs/narcotics seized so far (77,631.65 kg) is equal to the weight of 15 adult male Asiatic elephants and a calf. The liquor seized (1.86 crore litre) would fill nearly 7.5 Olympic-sized swimming pools. The cash seized is more than twice the cash donated at Sai Baba temple in Shirdi in 2011.

Comparison of 2014 and 2019 seizures

Since March 26, 2019, quantity of drugs and narcotics seized stands at 77,631.65 kg. It is 354.78 per

cent more than the total quantity seized in 2014. According to India's Election Commission, as on May 20, cash and goods (drugs, liquor, gold, silver etc.) worth Rs 3,456.22 crore were seized across the country. This comes to Rs 60 crore a day. Government expenditure for conducting 2014 Lok Sabha election was Rs 3,870.34 crore while authorities have already made seizures worth Rs 3,456.22 crore in the 2019 Lok Sabha election.

Preposterous Expenditure Ceiling

Although political parties are required to declare their income, their finances are far from transparent. The penalties imposed by election commission are slaps on the wrist. Individual candidates can spend only Rs70 lakh (\$120,000) on his campaigns. This amount is too little to meet even poster printing costs in important contests. Key candidates spend between Rs75-300 crore (\$12-50 million). Lesser stars spend between Rs15-50 crore (\$2.5-8.25 million) and marginal candidates between Rs1-10 crore (\$600,000-1.8 million). Mammoth rallies where half a million people cheer candidates cost upwards of Rs3 crore (\$500,000). Every major party holds at least one major rally or counter-rallies a day. Add to it the cost of sending thousands of workers out in cars, trains, planes, rickshaws, bicycles, bullock carts, tractors, camels, horses, and boats to woo voters with speeches, street plays, and songs.

Financial Contributions to Parties, Candidates

Corporate contributions, up to five per cent of a company's net profits to political parties are legal. In reality, huge funds are collected from individuals and companies by extortion or as a consideration for past or future favours. Political corruption has become integral to India's governance process. The disclosure norms are very feeble and un-enforced.

Other contributory factors to BJP's win

Besides profligate expenditure, mythical surgical strikes and anti-Pakistan propaganda, several other factors helped Modi beat anti-incumbency wave. They include: (a) A sustained Hindutva, Hindu rashtra (nation) campaign since 2014. RSS's and VHP's relentless support. (b) BJP's militant fascist arm, RSS, was portrayed as a cultural organisation. A biographical documentary, by Narendra Sehgal, was shown on national TV re-imaging Hedgewar as a freedom fighter. The brute reality remains that he never let RSS participate in any anti-British agitation and in the Independence struggle. (c) Countless missing voters remained missing from voters' list. They were scared to vote. Even Muslim-majority pockets votes in Karnataka went to BJP. (d) Even Trincomalee Congress had to lick dust as voters considered Rahul Gandhi as a weak alternative to Modi.

(d) West Bengal chief minister Mamta Bannerjee criticised BJP for missing religious slogans in its electioneering tactics. She said, 'There is a deliberate attempt by the saffron outfit to propagate an ideology of hatred through vandalism and violence'. She called upon the people of India to rise up and "oppose such moves" so as to "keep secular character of the country as enshrined" in the Constitution intact.

Post-election trend

Now Muslims are being lynched for wearing caps or going to

mosques. "Ghar Wapsi" campaign to reconverajlaf (local better-caste converts) and arzal (Dalit Muslims) Muslims and Christian converts is in full swing. Muslim contributions to India's architecture, music, language and arts are being spurned. Affluent Muslims are moving to safer places. Those living abroad want to settle there permanently. Kashmiri leaders who publicly expressed pro-Pak sentiments are being prosecuted. Kashmiri natives are being dubbed as 'terrorists' and killed every day. Government admitted that about 75 percent of 'militants killed in occupied Kashmir are local. After winning West Bengal, BJP leaders announced to swarm her with a million post cards saying 'shri ram jee ki jai'. They even dubbed her 'mad' and mailed 'sarcastic 'Get Well' cards to her. Jawaharlal Nehru University is mulling a proposal to set up a study centre in the name of Hindutva ideologue, Vinayak Damodar Savarkar. The Rashtriya Swayamsevak Sangh's (RSS) has called upon Modi to explain exclusion from cabinet of Brahmin leaders from Uttar Pradesh, Bihar, Jharkhand and several other states. Momentum for building Ram Temple as demanded by VHP will be accelerated. BJP MLAs are imparting live-ammunition training to students. Harder times await the Muslim. BJP says even Mahatma Gandhi could not have defeated Modi. Nathuram Godse, who killed Gandhi, is being glorified. A serving IAS officer reflected anti-Gandhi sentiment in a tweet demanding removal of Gandhi's statues and his picture from currency notes. Anti-Gandhi social posts are ignored but anti-Modi tweets and Facebook posts are prosecuted. Secularism' became an anathema word in Indian lexicon. Even Congress did not use this word in recent elections. BJP is vigorously popularising a fake version of Indian history Wakanda. They claim that Hindus invented airplanes and genetic engineering thousands of years ago. To wean away China from Pakistan, India is taking many initiatives. It participated in the 5th International Big Data Expo, hosted by Guiyang, capital of China's Southwest Guizhou Province from 26-29 May. The Expo attracted nearly 25000 visitors from 55 countries and regions around the world and more than 150 exhibitors from 25 countries, including the US, UK, Germany Russia, Israel and India, this year's expo brought together the latest scientific and technological achievements and witnessed the release of 49 cutting-edge technologies and products.

A symposium on 'Sino-Indian IT and DT Industrial Development Cooperation' in which software experts from India and China participated was the highlight of the Expo. The two countries want to achieve the target of \$100 billion bilateral trade soon.

India's ennui on OIC's support for Kashmiris' self-determination right

In its final communiqué at Mecca Summit, the Organisation of Islamic countries reiterated its support for the "legitimate rights of the people of Jammu and Kashmir" and even appointed a special envoy to investigate human-rights violations in the disputed state. India, ambitious to become full OIC member, was so irked that it retorted that 'the grouping has "no locus standi". Earlier India's foreign minister had attended the OIC's Council of Foreign Ministers session as the 'Guest of Honour'

in March 2019. To India's chagrin, even that session passed a resolution to condemn "atrocities and human rights violations" in occupied Kashmir. India says that Kashmiris' participation in elections under Indian bayonets is a proof of 'Kashmir being an integral part of India'. Kashmiris' apathy to recent elections expose India's claim. In fact India's aatot ang mantra (integral-part iteration) has no locus standi. India flouts UN resolutions. Aware of India's intention to get the 'Instrument of Accession' rubber-stamped by the IHK's assembly, the Security Council passed two resolutions to forestall the 'foreseeable accession'. Security Council's Resolution No 9 of March 30, 1951 and confirmatory Resolution No 122 of March 24, 1957 outlaws accession or any other action to change status of the Jammu and Kashmir state. Even the 'accession instrument' is a myth, unregistered with the UN. Alastair Lamb, in his book Incomplete Partition (Chapter VI: The accession Crisis, pp. 149-151) points out that India marched its troops into Kashmir without maharajah's permission – an act of aggression. Lamb says 'timing of the alleged Instrument of Accession undoubtedly affected its legitimacy'(p.172, ibid). He adds 'Indian intervention... was either done under Indian duress or to regularise an Indian fait accompli'. Any state flouting international resolutions is a rogue state _ clausula sunt servanda. India qualifies as such.

Conclusion

Being the richest party, the BJP won the elections. But Modi would find harder to play its second inning. Despite being in financial straits, Pakistan is undeterred. India's real problem is the half of its population that lives below poverty line. India's cosmetic progress is most visible in the use of cars, aviation, mobile telephony, cable television, outsourcing, and automobiles. Such progress is meaningless when less than five per cent of Indians can fly, or own a car. Electoral abuses caricature shiny face of India's democracy.

"Elections (in India) are being increasingly seen by people as devious means, employed by the rulers to periodically renew their license to rule, more often to misrule," writes SG Sardesai in "India's democracy accepts right of cheats and bullies to rule". Regrettably, at all levels of government, the upper castes are holding the decision-making positions. Persecution of religious minorities and the so-called untouchables (who prefer to call themselves dalits) is endemic to the social and cultural systems that circumscribe the Indian polity. A four-year-old girl, named Surjo, was boiled in a tub and then beheaded to please gods as part of a religious sacrifice. The police said, "In a country where sons are sold for paisa 25 and women are thrown into the fire to please sati, goddess of chastity, such events cannot be foreseen or forestalled". The solution lies in state funding of elections. Reforms suggested in Tarkunde Committee, Indrajit Gupta Committee, and Dinesh Goswami Committee and N. S. Gehlot could not be implemented. Hindutva supporters want to convert India into a centralised state for the brahmans only. The rise of the BJP from a marginal Hindu nationalist party of the 1980s to the majority party in parliament in 1999 and thereafter vindicates ascendancy of Hindutva trend. Obviously, India is the largest democracy in form but not in substance.

गणतन्त्र कहाँ बाँकी छ र ?

• राजन कार्कि

rajan2012karki@yahoo.com

गणतन्त्रका आफ्नै गरिमा, महिमा र मर्यादा हुन्छ । गणतन्त्रमा हुनुपर्ने कुनै पनि विशेषता बाँकी नरहेकाले गणतन्त्रिक नेपालमा गणतन्त्र बाँकी छ र ?

गणतन्त्रमा गण देखिनुपर्छ, नेपालमा त नेतातन्त्रमात्र देखिन्छ । गणतन्त्रमा संविधान देखिनुपर्छ, सरकारले संविधानलाई कानुनले, कानुनलाई नियमले र नियमलाई परिपत्रले काटिरहेको छ । गणतन्त्रमा विधिको शासन हुनुपर्छ, नेपालमा सर्वोच्च अदालत नै सर्वदलीय अदालत बनिसकेको छ । गणतन्त्रमा शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्त अर्थात चेक एण्ड ब्यालेन्सका संवैधानिक प्रावधानहरू हुन्छन्, नेपालमा राजनीतिक, प्रशासनिक र आपराधिक समुहहरूवीच सेटिङ र भागशान्ति जयनेपाल चलिरहेको छ । कहाँ छ गणतन्त्र ? गणतन्त्रमा गणको आवाज सुनिन्छ, गणको इच्छा आकांक्षा र आदेशको पालना हुन्छ । जनताप्रतिको जिम्मेवारी रहन्छ । सबैभन्दा दूले कुरा घोषणापत्र अनुसार काम भयो भएन, जनताको कुरा सुनियो सुनिएन, आफूले गरेका निर्णय र नीतिगत भ्रष्टाचारमा समेत जवाफदेहीता हुन्छ, नेपालमा भ्रष्टाचार र अनियमितता व्याप्त छ, जवाफदेहीता कसैमा पनि छैन । अनि कहाँ छ गणतन्त्र ?

गणले मतदान गर्नुमात्र गणतन्त्र हो ? राजनीतिक व्यक्ति वा पार्टीले चुनाव जित्नुमात्र गणतन्त्र हो ? चुनावको

स्वीस बैंकमा नेपाली धन

काठमाडौं । स्वीस बैंकमा कालो धन थुपार्नेमा नेपाली १०९ स्थानमा रहेको छ । केहीवर्ष अघि १९२ औं स्थानमा भएकोमा धन अफ थुप्रिन गएकोले १०९ स्थानमा उत्किलेको हो । यसको अर्थ नेपालमा भ्रष्टाचार र कालोधन बढी छ, जुन लुकाउने होडबाजी भन बढेर गएको छ ।

पहिले ५४ अर्व नेपालीले स्वीस बैंकमा थुपरेका थिए । भनिन्छ, अहिले त्यो रकम बढेर खर्ब पुगेको छ । स्वीस बैंकमा पैसा थुपार्न व्यक्तिहरूको नामनामेसी सावधानिक भएपछि सरकारले त्यो रकम खोजिबिन गर्न धक्कु लगाएको थिए, अहिले आएर सरकारले त्यता ध्यान दिन छाडेको छ ।

यता भारतीय बैंकहरूमा नेपालीको खर्बी रकम रहेको खबर छ । भारतमा नेपालीले पवारी हजार धर, फ्ल्याट किनेर राखेका छन् । ती सबै नेपालमा भ्रष्टाचार गरेको रकमले हो । त्यो कालो धनबारेमा पनि सरकारले कुनै खोजिबिन गरेको छैन ।

परिणामपछिका ५ वर्षमा के के गर्ने, के के नगर्ने, राष्ट्र र मतदाता गणतन्त्रिको उत्तरदायित्व हुन्छ कि हुन ? केही पनि देखिदैन त, कसरी गणतन्त्र छ यहाँ श्री सिंहदरवार गाउँसम्म पुग्यो ।

सिंहदरवार भनेको सिद्धान्तहीनता, नैतिकहीनता हो भने सिंहदरवार गाउँसम्म पुगेको छ । सिंहदरवार भनेको सुशासन हो, सेवाग्राहीप्रतिको संवेधन हो, गणको हक गणसम्म पुऱ्याउने प्रावधान अर्थात विकेन्द्रीकरण हो भने सिंहदरवार गाउँसम्म पुगेको छैन । सिंहदरवारको भ्रष्टाचारको विकेन्द्रीकरण भएको छ, भ्रष्टाचारी सिंहदरवार गाउँसम्म पुगेको हो । पुगेको छ । त्यस्तो सिंहदरवार गणले खोजेका होइनन् । गणप्रतिको सम्मान गर्नसक्ने सिंहदरवार गाउँपालिकासम्म किन पुगेन ? यसकारण नेपालमा गणतन्त्र छैन ।

हो, छ । ७६१ सरकार बनेको छ । संघीय गणतन्त्रिक लोकतन्त्रमा ती सबै सरकार देखिन्छन् । सरकार भनेको पार्टीका कार्यकर्ताको हैकम हो भने त्यो पनि देखिन्छ । कार्यकर्ता पाल्ने प्रविधि हो भने प्रवृत्ते देखिन्छ । गजब त के छ भने प्रधानमन्त्री रोजगारी कार्यक्रमको ढम्पु फुकियो, धाँस उखेले काम पनि नेकपाको कार्यकर्ताले मात्र पाए । यही हो गणतन्त्र भने, नेपालमा गणतन्त्र छ । यस्तो गणतन्त्र आमनागरिकका लागि करको भार भएर आएको छ । गणले राहत खोजेका हुन् कि समनतापूर्ण समाज ? गणले खोजेको नपाउने र पार्टीले स्वार्थको भार थोपर्ने गणतन्त्र नेपालमा छ । त्यही गणतन्त्र चलिरहेको छ ।

यस्तो गणतन्त्रले सुखी नेपाली, समृद्ध नेपाल बनाउँछ भन्नानु दिवा सपना हो । अधिकांश समय उखान दुक्का र आफूविरुद्ध जनआक्रोसित हुनथालेपछि अरिगाल गाली गर्छन मन्त्रीदेखि प्रधानमन्त्रीसम्म । हुँदा हुँदा अब त भारतका फिल्मी कलाकारलाई नेपालको सेनिको समेत दुरुपयोग गरेर आइफा नामको रर्योली खेल्न दिने भनेर प्रधानमन्त्रीले निर्णय गरेछन् । कारण उनी केही युम्बईका कलाकार मित्र रहेछन् । उनले बचन दिएका रहेछन् । देशको प्रधानमन्त्रीले अर्व खर्च गरेर हिरो हिरोइन नचाउन बचन दिने कि चुनावमा दिएको वचन पूरा गरेर गणको सम्मान गर्ने ?

यस्तो सरकार पनि गणतान्त्रिक सरकार हुन्छ । यसकारण नेपालमा गणतन्त्र छैन । गणतन्त्र मारिसक्यो । बाँचेको नेतातन्त्र हो, नेतातन्त्रले लखनौ लूट मच्चाएको छ, गण लुटिएका छैन ।

जसले आफूलाई लोकनेता भन्नन, ती सबै न्याद सकिएका ओखटी भए । न्याद सकिएका आोखटीले न काम गर्छ, न रोग निको हुन्छ । उल्टै साइड इफेक्टको खतरा, महामारी फैलिने जोखिम ।

नेपालको लोकतन्त्र यही जोखिममा बाँचेको छ । नेपाली जनता यही जोखिम बोकेर हिँडन बाध्य भएका छैन । अब त सुखका दिन आउलान, नयाँ नेपालमा बाँच पाइएला भनेको त लोकनेताहरूले जनताको संवेदनासँग खेलुसम्म खेले । देशको उन्नति र जनताको खुशहाली त्याउलान् भनेको त जनतालाई लुट्नु र

कांग्रेसले राजाको हातमा लगेर शासन सुम्पियो । शाही शासन निरकूश भयो भनेर जनवादी र समाजवादी मिलेर भुकाए । मरेको संसद व्यूँताइदियो राजतन्त्रले । राजाबाट सपथ खाएको समाजवादी कांग्रेसी सरकारले राजतन्त्र फालेर जनवादीको हातमा सत्ता सुम्पियो ।

२०६३ सालपछि प्रजातन्त्रलाई लोकतन्त्र भनियो । बसन्त परिवर्तन भनेर भयाली पिटियो । कम्पुनिष्टको हातमा शासन पुगेपछि यो १३ वर्षमा १० सरकार बन्न्यो । १० मा पनि प्रचण्ड र ओली दुई दुई पटक, माधव नेपाल, भलनाथ खनाल, बाबुराम भट्टराई एक एक पटक, प्रचण्डको सिफारिसमा खिलराज रेग्मी एकपटक र आलोपाले मिलाएर सुशील र देवचा एक एक पटक प्रधानमन्त्री बने । जसरी पञ्चायतको जिम्मेवारी कुनै

● ● ●

गणतन्त्रमा गण देखिनुपर्छ, नेपालमा त नेतातन्त्रमात्र देखिन्छ । गणतन्त्रमा संविधान देखिनुपर्छ, सरकारले संविधानलाई कानुनले, कानुनलाई नियमले र नियमलाई परिपत्रले काटिरहेको छ । गणतन्त्रमा विधिको शासन हुनुपर्छ, नेपालमा सर्वोच्च अदालत नै सर्वदलीय अदालत बनिसकेको छ । गणतन्त्रमा शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्त अर्थात चेक एण्ड ब्यालेन्सका संवैधानिक प्रावधानहरू हुन्छन्, नेपालमा राजनीतिक, प्रशासनिक र आपराधिक समुहहरूवीच सेटिङ र भागशान्ति जयनेपाल चलिरहेको छ । कहाँ छ गणतन्त्र ?

● ● ●

लुटतन्त्र चलाउनु राजनीति र प्रशासनको प्राथमिक काम पो हुनुपर्यो ।

यसकारण लोकतन्त्रले नोज डाइभ गन्यो, संविधानले काम गर्न सकेन, दुर्घटनामा पन्यो । लोकतन्त्रले सबैलाई मिलाएर अधि बढनु पर्नमा राष्ट्रिय एकता तिरबितर पो पारिदियो ।

०४६ साल पछि बहुदलीय समाजवादी सासानले समाजलाई संवेधन गर्न सकेन र फेल भयो । समाजवाद बोकेको नेपाली

पञ्चले लिएनन् र विषको प्याला पिउन राजा वीरेन्द्र बाध्य भएका थिए, त्यसैगरी शाही शासनको १४ महिनामा जसजसले राज्यसत्तालाई जुँ बनाएर चुरो, तिनले पनि कुनै जिम्मेवारी नलिदा राजा ज्ञानेन्द्रले नीलकण्ठ भएर अर्धचेतावस्थामा बाँचु परेको छ । जसले इमानलाई त्याग गर्छ, उसलाई धोखेवाज भनिन्छ । ०४६, ०६३ र ०६५ को परिवर्तनमा जसजसले राज्यलाई धोखा दिए, ती धोखेवाज हुन् । लोकतन्त्रको १३

वर्षमा क्रान्तिकारी, परिवर्तनकारी भनिएका नेताले देश र जनतालाई धोका दिए, धोका दिश्रहेका छैन ।

राजनीतिमा जो अग्ला र होनहार भनिएका थिए, ती सबै धोखेवाज हुन् ।

लोकतन्त्रले नेपाललाई उज्यालो बनाउने छ, लोकशासन आउनेछ भन्ने नेताहरू समाजवादी हुन् । यो धोखेवाजहरूको शासनकालमा सबैभन्दा ढूलो धोखेवाज कम्पुनिष्ट हुन्, जसले सर्वहाराको राज्यसत्ता आउँछ भनेर जनक्रान्ति गरे र सत्ताका लागि त्यो जनक्रान्तिलाई दिल्लीको १२ बुँदे सम्पौतामा बिसाएर सत्तासीन हुन्पुगे, ०६५ सालपछि ८ पटक कम्पुनिष्टको शासन चलिसकदा पनि जनताले राहत, सन्तोष र शान्तिको श्वास फेर्न पाएनन्, यो धोखा नभए के हो ?

आइन्स्टाइनले एउटा किस्सा छ । आइन्स्टाइन वैज्ञानिक बनेपछि उनको ढूलो चर्चा भयो । एकदिन एउटा विद्यार्थीले सोध्यो- आज सारा संसार तपाईंको प्रश्नसा गर्नुन् । आइन्स्टाइन महान भन्नन । चर्चा पाउने र महान बन्ने मन्त्र चाहिए के हो ?

आइन्स्टाइनले जवाफ दिए- बाबु, ढूलो कुरो लग्न हो । मलाई हिसाव आउनथ्यो । परीक्षामा फेल हुँथ्य, सबै गिज्याउँथ्ये । मैले मनमनै विचार गरे, ममा के कमी छ ? म हिसाव पढ्न सक्छु भनेर बारम्बार प्रयास गरे । आखिर म

पद्धतयो हाती बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्याँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मर्रे पनि जस्ले सिर्कियो देशको माटो ।

कायर भर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहातर भयर एकै पटक मर्न सकौ।

- अग्रियानवाणी

अभियान

सरपाठकीय

कृषिप्रधान मुलुक परनिर्भरतातर्फ उन्मुख

पछिल्लो समयमा प्राय सबै क्षेत्रमा खडेरी देखिएको छ। राजनीतिक क्षेत्रमा नैतिकताको खडेरी देखिएको छ भने वर्षायाममा वर्षा नभएपछि तराईका खेतमा धौंजैधौंजा फाटेका छन्। विजु राखेका व्याड चिरा चिरा परेका छन्। धानको विजु सुखन थालेको छ। प्रयाप्त सिंचाई सुविधा नहुँदा मुलुकको मुख्य बाली धानखेती आकाश पातीमा भर पर्नुपर्न अवस्था देखिएको छ। कृषकहरूले समयमै मल र विजु पाउन सकेका छैनन् भने सरकार भने एकोहारो भएर कृषि क्रान्ति गरिरहेको उद्योग गरिसकेको छ। प्रत्येक वर्ष वर्षायाम सुरु हुन थाल्दा कृषकहरूले सहज रुपमा मल र विजु पाउन सकेका छैनन्। मुलुकको प्रमुख बाली भनेकै धान हो तर त्यही धान उत्पादन हुने समयमा सरकारले कृषकहरूलाई समयमै मल र विजु दिन नसक्नु सरकारको नालायकीपन बाटेक अन्य केही हन सक्वैन।

राजनीतिक क्षेत्रमा परेको खडेरी र नैतिकता विहिन राजनीतिक गर्दा मुलुकको विकास हुन सकिरहेको छैन। सरकारले विकासका ठुला ठुला गफ पिटेपनि समयमै कृषकहरूलाई मल र विज पुऱ्याउन सकेको छैन। २०४५ सालसम्ममा नेपालबाट चामल निर्णत हुने गरेको थियो तर राजनीतिक परिवर्तनपछि कृषिप्रधान देश भनिएको नेपाल खाद्यान्नमा समेत परनिर्भरतातर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ। कृषकहरूले समयमै विज र मल नपाउनु र सिंचाईको रास्तो सुविधा नहुँदा खाद्यान्न उत्पादन क्रमस घटाउँदै गएको छ। अहिले पनि प्रत्येक महिना हजारौं युवाहरू खाडी मुलुकतर्फ कामका लागि जाने गरेका हुनाले गाउँ घरमा खेती गर्ने मानिसहरूको अभाव भएको छ। कृषिप्रधान देशले प्रत्येक वर्ष विदेशबाट खाद्यान्न ल्याएर खानुपर्ने अवस्था सिर्जना भएपनि सरकारले विदेशमा पलायन हुने युवाहरूलाई स्वदेशमै रोजगारी दिएर आफैै उड्जनी बढाउनुपर्ने योजना ल्याउन सकेको छैन। अहिले पनि गाउँ घरका जग्गा जमिनहरू बाँझै रहेका छन्। खेतीयोग्य जमिन धेरै भएपनि कृषकहरूले सुविधा नपाउनु, समयमै मल, विज दिन सरकार असक्षम हुनु र सिंचाईको प्रयापि सुविधा नहुनुले प्रत्येक वर्ष खाद्यान्न आयातमा बढिँ हुँदै गएको छ। कृषिमा आधारित जनता धेरै भएपनि कृषि उत्पादन बढाउने र कृषकलाई आवश्यक परेको बेला मल, विज, सिंचाई र अन्य सुविधा दिन सरकार असफल भएकोले कृषि प्रधान देशका नागरिकले विदेशबाट आयात गरिएको खाद्यान्न खानु मलुककै लागि दुर्भाग्यको विषय हो।

प्रत्येक वर्षायाममा कृषकले आफूले चाहेजति मल र विउ समयमै पाउन सकेका छैनन् । सरकारले वर्षायाम सुरु हुनुभन्दा अगाडि आवश्यक मात्रामा मल र विउको व्यवस्था गर्न नसकदा कृषकहरूले हैरानी व्यहोरूं परिरहेको छ । कृषकहरूले दिनभरी लाइनमा बसेर एकबोरा मलसम्म पाउन नसक्ने अवस्था विद्यमान रहेको छ । तर सरकार भने प्रत्येक वर्ष अर्को वर्षायाममा कृषकहरूले समयमै उनीहरूले चाहेजति मल र विउ पाउने रटान रटिरहेको छ । तर उपलब्धी भने शून्य रहेको छ । सरकारले कृषि सामाग्री संस्थान र साल्ट टेडिङ्क कपोरेशनलाई रासायनिक मल ल्याएर विक्रि वितरण गर्न अनुमति दिई केही अनुदान समेत दिने गरेको भएपनि कृषि सामाग्री संस्थानले आफ्नो भ्रमिका निभाउन नसकदा त्यसको प्रत्यक्ष मारमा कृषकहरू पद्दै आएका छन् । नेपाललाई प्रत्येक वर्ष भण्डै द लाख मेट्रिकटन विभिन्न खालको मलको आवश्यकता पर्दछ । त्यो मलमध्ये सरकारले ३० प्रतिशत मल कृषि सामाग्री संस्थानलाई ल्याउन अनुमति दिएको छ भने साल्ट टेडिङ्क कपोरेशनलाई ३० प्रतिशत मात्र मल ल्याउन अनुमति दिई आएको छ । साल्ट टेडिङ्क कपोरेशनले आफूले पाएको जिम्मेवारी समयमै पूरा गरेर मलको विक्रि वितरण गर्ने गरेको भएपनि ठुलो परिणामको मल ल्याउने जिम्मेवारी पाएको संस्थानले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेको हुनाले त्यसको प्रत्यक्ष मारमा कृषकहरू पद्दै आएका छन् ।

सरकारले मलमा दिने अनुदानमा समेत भ्रष्टाचार हुने गरेका समाचारहरू प्रकाशित प्रशारित हुँदै आएका छन्। कृषि सामाग्री संस्थान कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको र संस्थानका प्रमुखको नियुक्ति राजनीतिक नियुक्ति हुने हुनाले त्यहाँ भ्रष्टाचार हुने गरेको छ। केही वर्ष पहिला संस्थानका उपल्लो तहका कम्चारीहरू भ्रष्टाचारमा संलग्न भएका थिए। जबसम्म राजनीतिक तहमा भ्रष्टाचारले प्रमुखता पाउँछ तबसम्म त्यस्ता संस्थाले आफूले पाएको जिम्मेवारी सहज रुपमा निभाउन नसक्ने भएकाले पहिला राजनीतिक तहमा हुने गरेका भ्रष्टाचारहरूको अन्त्य हुनु आवश्यक छ। साल्टले सरकारले दिएको निर्देशन अनुसार समयमै मल ल्याएर विक्रि वितरण गर्ने गरेको भएपनि उसले सानो मात्रामा मात्र मल ल्याउन पाउने भएकाले अब साल्टलाई थप मल ल्याएर विक्रि वितरण गर्ने जिम्मेवारी दिनु उपयुक्त हुनेछ। कृषि प्रधान मुलुकका कृषकहरूले समयमै मल विउ नपाउनु भनेको सरकारकै लागि लाजमदाई विषय हुनसक्नुपर्छ। यदि सरकारले चाहेको खण्डमा सम्बन्धित देशका सरकारमार्फत सरकार टु सरकार मल ल्याएर कृषकलाई दिन सक्छ तर कुनै प्रयाससम्म भएको छैन त्यसको एउटै कारण हो सरकार टु सरकार मल खरिद गर्दा त्यहाँ कमिसन खान पाइँतै भनेहो।

त्यहा कामसन खान पाइदून भरन हो।
नेपाल कृषिप्रधान मुलुक भएपनि विदेशबाट खाद्यान्त ल्याएर खानुपर्ने अवस्थाको अन्त्यका लागि उज्जनी बढाउनुको विकल्प छैन। सरकारले मल विज समयमै कृषलाई दिएर सिंचाईको सुविधा बढाउन सकेमा हामी आत्मिभर हुन सक्छौं। यदि हाइट भने हामी खाद्यान्तमा समेत परनिर्भरतातर्फ उन्मुख हुँदै जाने भएकाले त्यसतर्फ सरकारले सोल्लार्ने आवश्यक भागको हामीनी शानेका दौँ।

आफ्नो असफलता लुकाउन अर्थाई दोष

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

लोकको हितको लागि हो । लोकको हितभन्दा बाहिर गएर सरकारले आफ्नो काम कारबाही अगाडि बढाउन सक्दैन तर किन ओली सरकार पछिल्लो समयमा लोकको हित भन्दा बाहिर गएर विवादास्पद निर्णयहरू गर्न उद्धत रहेको छ ?

नेपालमाथि नाकाबन्दी लगाएको थियो । त्यसबैला केपी ओली नेतृत्वको सरकारले देखाएको राष्ट्रवादको चौतर्फी स्वागत भएको थियो । जनताले र्यासलगायत अन्य आवश्यक सामाग्री नपाएपनि सरकारको समर्थनमा जनता सडकमा उत्रिएका थिए । समय र परिस्थिति फेरिएको छ । तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रीची पार्टी एकीकरण भएपश्चात नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी गठन भएको छ । त्यही कम्युनिष्ट पार्टी संघीय संसदको निर्वाचनमा गएर संघीय संसददेखि ७ वटा प्रदेशमध्येका ६ वटा प्रदेशमा कम्युनिष्ट पार्टीकै बहमुतको सरकार रहेको छ तर जनताले सरकारलाई विश्वास गर्न सकिरहेको छैनन किन ?

पत्रकारहरूको छाता संगठन नेपाल पत्रकारमहासंघले आमसञ्चार विधेयक, सूचना प्रविधि विधेयक, मिडिया काउन्सिल विधेयक लगायतका अन्य केही विधेयकहरूको व्यापक विरोध गरिरहेको छ । पत्रकार महासंघले पहिलो र दोस्रो चरणका आन्दोलनका कार्यक्रमहरू सफलतापूर्वक सम्पन्न गरि तेस्रो चरणको आन्दोलनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेको छ । भण्डै ३ महिनादेखि पत्रकारहरू आन्दोलित भएका छन् । तर सरकार भने आँखा पनि नदेख्ने र कान पनि नसुन्ने गरी चुपचाप रहेको छ । मिडिया काउन्सिल विधेयकमा अब बन्ने मिडिया काउन्सिललाई उजुरी लिन सक्ने, छानविन गर्न सक्ने र दण्ड सजाए समेत गर्न सक्ने अधिकार दिने व्यवस्था

ओली दोस्तों पटक प्रधानमन्त्री बन्दा जनताले पहिले पटक प्रधानमन्त्री बनेका बेलैका प्रधानमन्त्रीलाई हेरेका थिए । अभ आफ्नै पार्टीको बहुमत रहेको बेला प्रधानमन्त्री बनेका ओलीबाट जनताले धेरै आशा एवं भरोसा राखेका भएपनि तिनै प्रधानमन्त्री ओलीबाट बहुमतको दम्प देखाउँदै आफ्ना कामहरू अधि बढाउँदै गएका हुनाले जनताले तिनै आशा एवं विश्वास र भरोसा गरेका व्यक्तिका विरुद्ध सडकमा आर्लिएका छन् । सरकारले जनताको चाहना र भावनालाई कुलिएर केही स्वार्थी समूहको फाइदाका लागि काम गर्न थालेपछि जनता सडकमा आउन बाध्य भए । जनतालाई सडकमा ल्याउने काम गर्न ओली सरकार किन बाध्य भयो ? सरकारले संसदमा दर्ता गरेका धेरै विधेयकहरूको सडकबाटै विरोध भयो । उपत्यकाका बासिन्दाहरू समेत सडकमा आउन बाध्य भए । सरकारले संसदमा दर्ता गरेका विधेयकहरू मध्येका गुठी विधेयक, आम सञ्चार विधेयक, मिडिया काउन्सिल विधेयक, सूचना प्रविधि विधेयक, राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगसम्बन्धी विधेयक र विश्वविद्यालयसम्बन्धी विधेयकहरूको अहिले पनि विरोध भइरहेको छ । राष्ट्रिय सुरक्षासम्बन्धी विधेयकको समेत विरोध हुनु भनेको सरकारकै लागि लाजमर्द विषय हो । राष्ट्रिय सुरक्षासम्बन्धी विधेयकमा सेना परिचालन सम्बन्धी केही दफाहरू राखिएको र राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्को बैठक बर्न नसकेको बेला राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्का अध्यक्ष समेत रहेका प्रधानमन्त्रीले सेना परिचालन गर्न सक्ने अधिकार प्रधानमन्त्रीलाई दिने व्यवस्था गरिएको हुनाले त्यसको विरोध हुँदै आएको छ । सेना परिचालन गर्ने अधिकार उटाटा व्यक्तिमा सिमित

सुरक्षा विज्ञ र नेपाली सेनालाई परेको छ । सुरक्षा परिषद्को बैठकले सेना परिचालन गर्न निर्णय गरी राष्ट्रपतिकहाँ निर्णय पेश गरेपछि राष्ट्रपतिबाट सेना परिचालन हुन सक्ने सम्बैधानिक व्यवस्था भएपनि सुरक्षा परिषद्को बैठक बस्न नसकेको बेला भनेर केलाई इगित गर्न खोजिएको हो ? प्रधानमन्त्री तै राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्को अध्यक्ष रहने सम्बैधानिक व्यवस्था रहेको छ । प्रधानमन्त्रीकै अध्यक्षतामा मनित्रपरिषद्को बैठक बस्न सक्ने तर सुरक्षा परिषद्को बैठक बस्न नसक्ने भन्ने हुँदै हुँदैन । राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्को सदस्य सचिवको काम रक्षा मन्त्रालयका सचिवले गर्न भएकाले जुनसुकै बेला पनि राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्को बैठक बस्न सक्छ । विधेयकमा किन र कसको स्वार्थ पूर्तिका लागि सुरक्षा परिषद्को बैठक बस्न नसकेको बेलामा भन्ने शब्द विधेयकमा घुसाइयो त्यो तै रहस्यको विषय बनेको छ । त्यसैले त्यो विधेयको विरोध भएको छ । लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा एउटा व्यक्तिको निर्णयलाई मात्र स्वीकार गर्न सकिन्दैन । लोकतन्त्र भनेको कामका सहना गद नराम्रा कामका बारमाला सरकारलाई सजग गराउने दायित्व मिडियाको हो भनेर । सरकारले गर्ने गरेका हरेक कार्यको समर्थन गर्नु भनेको सरकारी पक्षपारेषण गर्दै जनताका आवाजलाई दबाउन खोज्नु नै हो । केही समयदेखि ओली नेतृत्वको सरकारले आफ्नो असफलता र अकर्मन्यता लुकाउनैको लागि जनतामा अनेक प्रकारका त्रासहरू देखाउँदै आएको छ । पार्टीगत स्वार्थ पूरा गरी आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न पार्टीकै अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले समेत सरकारका काम कारबाहीका बारेमा आलोचना गर्न थालेपछि सरकारी निकायहरूले नेपाली भूमिमाल विदेशीहरूले खेल्न लागेको भन्दै जनताको ध्यान अर्कोतिर मोडने प्रयास गरिरहेको छ । अहिले भएका संस्थाहरूले सही रूपमा काम गर्न सकिरहेका छैनन् । सबै संघ संस्थाहरूलाई राजनीतिक करण गरेकै कारण सरकारले सही रूपमा सूचना गर्न पाउन सकेको छैन, बलियो सरकार छ, संसद छ तर ती सबै निकायहरू नेपाली मिडियाको नियन्त्रणमा लागेका छन् । मिडियाले सरकारी काम कारबाहीका बारेमाला

समाचारहरू जनतासामूल्य ल्याइदिने भएकाले सत्ताधारी दलर सरकारमा बस्नेहरूका लागि मिडिया नै बाधक बनेका छन् । मिडियाले नै लितिए निवास जग्गा काण्ड, वाइडवडी जहाज खरिद काण्ड लगायतका भ्रष्टाचारका काण्डहरू बाहिर ल्याईदिएपछि मिडियालाई नियन्त्रण गर्ने प्रमुख उद्देश्यका साथ सरकार अधि बढेको छ । सत्ताधारी र सरकारमा बसेका हस्तलाई लाग्न सक्छ स्वतन्त्र मिडिया नै अहिले समस्याका बाधक ह्वन् भनेर ।

संविधानले दिएको अधिकार सबै नेपाली

जनताले प्रयोग गर्न पाउनुपर्दछ। संविधानले नै पूर्ण प्रेस स्वतन्त्रताको ख्यारेन्टी गरेको हुनाले त्यसलाई बन्देज लगाउन सक्ने गरी सरकारले कुनै कानुन निर्माण गर्न सक्दैन किन कि यो सरकार पनि त्यही संविधान अनुसार निर्माण भएको हो। संविधानले अपरिवर्तनीय भनेर उल्लेख गरेका विषयहरूबाहेका अन्य सबै विषयहरूमा जनताले चाहेको खण्डमा परिवर्तन हुन सक्छन्। संविधानले यी विषयहरूलाई मात्र अपरिवर्तनीय भनेर स्वीकार गरेको छ। जसमा राष्ट्र, राष्ट्रिय अखण्डता र जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता बाहेक अन्य सबै कुराहरू परिवर्तन हुन सक्छन्। मध्यरातमा मुलुकलाई धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिएको छ। जनताले धर्म निरपेक्षताको लागि माग नै गरेका थिएनन्। २०४६ र २०६२/६३ मा भएको आन्दोलनको माग धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र थिएन। जनतालाई निर्णय गर्न दिने अधिकार समेत खोसेर तत्कालिन राजाले व्यूहार्थादिएको संसदले मुलुकलाई धर्म निरपेक्ष राष्ट्र बनाउनु नै गलत थियो। अहिलेपनि बहुसंख्यक नेपाली जनताले हिन्दुधर्ममा विश्वस राख्ने गरेका छन्। भण्डे ९२ प्रतिशत जनताले हिन्दु धर्मलाई स्वीकार गरेका हुनाले धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा किन गरियो? त्यो आब खोजिविन गरी जनताको निर्णयबाटै मुलुकलाई कस्तो राज्य बनाउने हो त्यसको निर्णय गर्नु आवश्यक छ। लोकतन्त्रमा बहुमतको कदर हुन्छ, तर हामीकहाँ भनेर बहुमतलाई अस्वीकार गर्दै कही डलरवादी संघ, संस्था, व्यक्ति र कही परिवमा मुलुकहरूको दवावमा मुलुकलाई धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिएको हुनाले संविधान निर्माण भएदेखि नै लाम्चको विरोध हँहै आएको हो।

पछिल्लो समयमा बहुसंख्यक जनताले मुलुकलाई पुनः हिन्दुराष्ट्र नै बनाउनुपर्ने माग गरिरहेका बेला, केही डलरवादीहरू र केही भ्रमको खेती गरी पालिन पुगेका व्यक्तिहरूको सहयोगमा सरकार, हिन्दु धर्मवल्मीहरूमाथि खनिन पुगेको छ, जसको प्रमाण हो गुठी विधेयक। गुठी विधेयकमा उल्लेख गरिएका प्रावधानहरूले सिधै हिन्दुधर्ममा प्रहार गरेका छन्। गुठी भन्ने शब्द नेवारी समाजको मात्र हो भनेर नेपाली समाज विभाजित गर्ने दुष्यास गरिएको छ। गुठी शब्द नेवारी समाजको मात्र पेवा होइन, यो समुदायसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको छ। सम्पदामा जोडिएको छ। गुठी सामन्तवादको अवशेष हो भने व्यक्तिहरू नै समाजका विरोधी हुन् त्यो शब्द नै उनीहरूको अज्ञानताको उपज हो। सरकारका मन्त्रीहरूले नै गुठी सामन्तवादको अवशेष भनेपछि उनीहरूको अत्यज्ञानको भेद खुलेको छ। के स्वर्गद्वारी गुठीको निर्माण गर्ने महन्त गिरी, सामन्तवादका अवशेष थिए त। उनले आफ्नो सबै निजी सम्पत्ति गुठीमा राखेर स्वर्गद्वारी गुठीका नाममा दाङ्गमा १८ सय विघा जग्गा खरिद गरेको थियो। अहिले स्वर्गद्वारी गुठी नमुनाको रूपमा सञ्चालन हुँदै आएकोमा कम्युनिष्ट पार्टीको सरकारले स्वर्गद्वारी गुठीको सम्पत्ति जस्तै अन्य गुठीका सम्पत्तिमाथि आँखा गाङ्ग गुठी विधेयक संसदमा दर्ता गरेपनि सङ्कमा उत्रिएका जनताको आक्रोश थेग्न नसकेपछि विधेयक फिर्ता लिएको छ। नेवारी समुदायले विधेयक फिर्ता होइन खारेज हुनुपर्ने माग राख्दै अहिले पनि खबरदारीसभा जुलुस गरिरहेका छन्। गुठीलाई मात्र होइन अन्य सबै निकायलाई नियमन गरिनु आवश्यक छ। तर सरकारले नियमनको नाममा नियन्त्रण गर्न खोजेको र आफ्नो सक्कली अनुहार देखाउने प्रयास गर्दै आएको छ। कम्युनिष्टहरूको धर्म भनेको क्रिश्चियन नै हो। हिन्दुधर्म भनेको सामन्तीहरूको धर्म हो भने कम्युनिष्ट पार्टीका अध्यक्ष दाहालको भनाई रहेकोले के हिन्दुधर्म पार्टीको खाई सामन्ती भए त?

मान्हहरू सब सामन्ती भए त ?
 विश्वभरका कम्युनिष्टहरूलाई हेर्दा उनीहरू
 कम्युनिष्ट बाहेकका अन्य सबैलाई सामन्ती नै
 देख्छन् त्यो रोग सत्ताधारी दल र सरकारलाई
 समेत लागेको हुनाले अब भ्रमको खेती गर्नुभन्दा
 जनताको भलाईको लागि लानु नै सत्ताधारी र
 सरकारका लागि उपयुक्त हुनेछ । भुटको खेती
 धैरै दिन टिकैन, भन्ने प्रमाण उपत्यकाबासीले
 गुठी विधेयकमै देखाइसकेका हुनाले फेरी
 सरकारले त्यस्तो गल्ती नगरोस, ताकि पछि
 पछताउन पर्ला !

विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणको आवश्यता किन ?

डा. गंगालाल तुलधार

विपद् जोखिमको उच्च स्थानमा रहेका विश्वका २० मुलुकमा नेपाल पनि पर्छ । विभिन्न अध्ययनले देखाएअनुसार जलवायु परिवर्तनजन्य विपद् जोखिमका हिसाबले नेपाल चौथो स्थानमा, भूकम्पीय विपद् जोखिमका हिसाबले १९५० स्थानमा, बहुप्रकोपीय विपद् जोखिमका हिसाबले २०५० स्थानमा र बाढी पहिरोजन्य विपद् जोखिमका हिसाबले ३०५० स्थानमा पर्छ । यसबाट प्रस्तु हुन्छ कि नेपाल अनेको विपद् का कारण अत्यन्ते जोखिममा छ । गृह मन्त्रालयले बर्सेनि प्रकाशन गर्ने नेपालमा विपद् जोखिमको प्रतिवेदनले अफ्र प्रस्तु गर्छ कि, विभिन्न विपद्का कारण नेपालमा बर्सेनि एक हजारजनाको मृत्यु हुने गरेको छ भने, ६ लाख ४० हजार मानिस प्रभावित हुने गरेको छन् । त्यस्तै, १३ हजार घर क्षति हुने गरेको छ । जसबाट दुई अर्बको नोक्सानी हुने गर्छ । हिउँद, सुख्खा तथा वर्षायाममा गरी वर्षेनि बाढी, पहिरो, चट्याड, आगलागी, महामारीजस्ता प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदले नेपालमा जनधनको ठूलो क्षति भइरहेको छ । मुलुकको विषम भू-बनोट, कमजोर भौगोर्भिक अवस्था, मौसमी विषमता तथा जलवायु परिवर्तनका कारण भूकम्प, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, चट्याड, खडेरी, हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विष्टोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, हुरी बतास, शीतलहर, तातोहावाको लहर, वन डडेलोलगायत प्राकृतिक प्रकोपबाट प्रभावित छ ।

त्यसैगरी नेपाल सङ्क दुर्घटना, अनिकाल, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतंक, पशु तथा चराचुरुलीमा हुने फलु, प्यार्डेमिक फ्लुजस्ता विश्वव्यापीकरण हुन सक्ने महामारी, सर्पदंश, जनावर आतंक, खानी, हवाई, ग्यास विष्टोटन, विषाक्त खाद्य सेवन वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक सरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटनालागायत गैरप्राकृतिक प्रकोपबाट प्रभावित छ । अफ्र सङ्क दुर्घटनाको डरलाग्दो तथ्य त अर्के छ । विश्वका सङ्क दुर्घटनाको तथ्यकानुसार नेपाल ५०५० स्थानमा पर्छ । दैनिक सालाखाला २७ वटा दुर्घटना हुन्छन् र सालाखाला दैनिक पैंचजनाको मृत्यु हुने गरेको छ ।

विपद् जोखिमको यो भयावह तस्विर

हाम्रो सामु रहेदारहाँदै पनि हामी किन गम्भीर हुन सकिरहेका छैनँ ? यो अहम् प्रश्न बनिरहेको छ । मानिसको जीवन सर्वाधिक बहुमूल्य चिज हो । तर, अनाहकमा किन बहुमूल्य मानव जीवन नष्ट भइरहेको छ ? किन सरोकारवाला मानव जीवन रक्षाका लागि गम्भीर भइराखेका छैनन् ? सचेत नागरिकका हिसाबले हामी सबैको चासोको कुरा हो यो । जापानको सेन्दाइ सहर, जहाँ सन् २०११ को महाभूकम्प र त्यसपछिको सुनामीले २० हजार मानेको ज्यान लिएको थियो, त्यहाँ सन् २०१५ मा एउटा विश्व सम्मेलन भयो । विश्वका एक सय ८७ देशले भाग लिएको, विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि विश्व सम्मेलन नाम दिइएको त्यस सम्मेलनमा नेपाल पनि सहभागी थियो । नेपालको प्रतिनिधि माडलमा यो पक्षिकार पनि थियो । त्यस सम्मेलनमा माथि उल्लेख गरिएका प्रश्नको उत्तर खोज्ने कोसिस गरियो । अन्त्यमा सबै देशले एउटा सहमतिमा हस्ताक्षर गरे । त्यो सहमतिमा, सन् २०३० सम्म विभिन्न विपद् जोखिमलाई आधा घटाउने र मर्नेको संख्यामा पनि आधाले घटाउने भन्ने उल्लेख छ ।

जस्तै, नेपालमा बर्सेनि विभिन्न विपद्का कारण एक हजार मानिस मरिरहेकोमा आधा अर्थात् पाँच सयमा भार्ने कुरामा हामीले पनि प्रतिबद्धता जनाएका छैन । सेन्दाइ सहमतिमा हामीले प्रतिबद्धता जनाउनुको अर्थ हुन्छ, हामी त्यस लक्ष्य हासिल गर्नका लागि क्रियाशील हुनेछै, इमानदारीपूर्वक लाग्नेछै । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनबाट मात्र मानव जीवनको रक्षा, सबै प्राणीको रक्षा, हामीले निर्माण गरेका विकास सरचनाको रक्षा हुन सक्छ । जतिसुकै ठूला विपद् आइलाग्दा पनि विकास र समृद्धिको गति रोकिंदैन । त्यसका लागि सबैभन्दा पहिले राज्य तयार हुनुपर्छ । ठूल-ठूला परिवर्तनपछि अहिले नेपालमा नयाँ संविधान कार्यान्वयनमा आएको छ । संविधानले नै विपद् व्यवस्थापनको माध्यमबाट मानिसको जीवन रक्षा, विकास र समृद्धिको बाटो उल्लेख गरेको छ । त्यसैनुसार संसदले नयाँ ऐन बनाएको छ । त्यही ऐन 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन ०७४' अहिले कार्यान्वयनको चरणमा छ ।

संविधान, ऐन, कानुन, नियम, नीति

र रणनीति हिजो पनि नभएका होइनन् । तर, तिनको इमानदारीपूर्वक कार्यान्वयन हुन सकेन । अहिले बनेको संविधान र कानुप्रति हामी इमानदार बन्न सकेनाँ भने फेरि पनि परिवर्तन संस्थापन हुन सक्दैन । बहुमूल्य मानव जीवनको रक्षा हुन सक्दैन । दिगो विकासको लक्ष्य पूरा गर्न सकिंदैन । विकास र समृद्धि सम्भव छैन । समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको सपना पूरा हुन सक्दैन ।

कानुन नियम भएर मात्रे पुग्ने भए विपद् व्यवस्थापनमा मात्रै कुरा गर्ने हो भने पनि नेपालमा राष्ट्रिय देवीप्रकारो उद्धार ऐन ०३९मा बनेको थियो र ०७४ सम्म यसैले काम गरिरहेको थियो । ऐन भए पनि नाम राख्दा देखिने त्रुटि रहेकोले विपद् व्यवस्थापनको कार्य केवल विपद् आएको वेला खोज, उद्धार र राहतमै मात्र हामी प्रयास सीमित

विपद्बाट पाठ सिकिएन र 'अफ्र राम्रो बलियो सुरक्षित निर्माण'को अवधारणालाई लागू गरिएन । जसले गर्दा अकल्पनीय नोक्सानी बेहोर्नुपर्ने स्थिति आयो । भन्न खोजिएको के हो भने १९९० को महाभूकम्पबाट पाठ सिकिएको भए ०७२ वैशाख १२ को विनाशकारी भूकम्पमा त्यो क्षति बेहोर्नुपर्नेन्थ्यो । तर, नौ हजार मानिस मारिए र सात लाखभन्दा बढी घर ध्वस्त भए । यसमा हाम्रै कमजोरी जिम्मेवार छ ।

उल्लेखित तथ्यलाई आत्मसात् गर्दै, ०७२ वैशाख १२ गते र २९ गतेको विनाशकारी भूकम्पबाट पाठ सिक्दै नेपालको संविधानमा पहिलोपटक र विश्वमै उदाहरणीय रूपमा लिइने गरी विपद् व्यवस्थापनको विषय सम्बोधन गरिएको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय

संविधानले नै विपद् व्यवस्थापनको माध्यमबाट मानिसको जीवन रक्षा, विकास र समृद्धिको बाटो उल्लेख गरेको छ । त्यसैनुसार संसदले नयाँ ऐन बनाएको छ । त्यही 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन ०७४' अहिले कार्यान्वयनको चरणमा छ ।

रहन गए । समग्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन हुने सकेन । विपद् जोखिम व्यवस्थापनको समग्रतालाई सम्भन्नु यहाँ उपयुक्त होला भन्ने ठानेको छु । समग्र चक्र भन्नाले विपद् आउनुअधि, आइरहेको अवस्था र आएपछिको अवस्थालाई पूर्वानुमान गरेर यथार्थ नीति, रणनीति, कार्यनीति कानुनले नै निर्देश गरिदिनुपर्छ । जस्तै, अधिलो कानुनमा 'दैवी' शब्दको प्रयोगले व्यवहारमा के देखियो भने हरेक विपद् केवल 'दैवी' लीला हो र यो मानव काहुभन्दा बाहिरको कुरा हो । दैवले चाहाँदा हाम्रो जीवन रक्षा होला, नभए नहोला । अर्थात् विपद् आइरहन्छ भन्ने थाहा भएर पनि पूर्वतयारी गर्नुपर्ने विषयलाई आवश्यकता ठानेन । विपद्बाट ध्वस्त भएका सरनाको नयाँ निर्माण गरिए अधिको

सूचीका अधिकारमा विपद् व्यवस्थापनको विषय उल्लेख गरिएको छ । व्यवस्थापिका संसदले 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन ०७४' बनाएको छ । नेपाल सरकारले 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति ०७५' तथा 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति ०७५' राज्यान्वयनको नेतृत्व गर्ने राज्यले अवस्थालाई पूर्ति गर्न सकेन । त्यसैले मनसुन्तर्पूर्व विपद् तयारी राम्रो र उत्कृष्ट नभएपछि विपद् को समयको प्रतिकार्य, खोज, उद्धार र राहत प्रभावकारी हुने सक्दैन । बारा, पर्सा विपद्को समयमा तीन तहको सरकारबीच प्रभावकारी समन्वय नभएको देखियो । यदि राष्ट्रिय प्राधिकरण व्यवस्थापन भएको भए, प्रमुख कार्यकारी नियुक्त भएको अवस्था भइदिएको भए राम्रो समन्वय उसैले गर्ने थियो । प्रतिकार्यनियन्त्रको भूमिका विझेका प्रमुख कार्यकारी नहुँदा अर्को विपद्मा पनि हुने त्यही हो । तीनै तहमा र जिल्लामा समेत विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने कानुनी व्यवस्था छ । जुन अत्यन्त अभावकारी ढागले सञ्चालन हुनुपर्छ, त्यो भइरहेको छैन । यस्ता विषय भोलि खड्कनेछ । त्यसैले सारामा नेपाल सरकारलाई सुभाब छ, विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन प्राधिकरण स्थापनाको अपरिहार्यतालाई अति जरूरी ठानेर एक दिन पनि ढिला नगरी गठन गर्ने । (नयाँ पत्रिकाबाट)

अर्को विपद् आइलाग्ला कि भन्ने डर हामी सबैमा छ । नआइदियोस भन्ने कामना मात्र गर्ने हो । तर, विपद्को सम्भावना छैदै छ । विपद् प्रतिकार्यका लागि यस वर्ष पाँच सय ५० करोड छुट याउनु आकैमा स्वागतयोग्य विषय हो । तर, यसैलाई सिरानी हालेर बस्ने हो भने त्यो सरकारको मूर्खतासिवाय केही हुन सक्दैन । उदेकलाग्दो त के छ भने कानुन बनेको २० महिना वितिसक्ता पनि विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन प्राधिकरण बन्न सकेको छैन । १६ महिनासम्म नियमावली बन्न नसकेर रोकिएको भनियो । तर, नियमावली आएको आज ४ महिना भइसके पनि प्राधिकरण स्थापना गर्नुपर्ने हो । यो मानव मूल्यमाथिको खेलबाट हो । सरकारको आफ्ना जनताप्रतिको गैरजिम्मेवारी हो ।

विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, पुनर्लाई तथा पुनर्निर्माणका सबै कार्य एउटै छातामुनि अर्थात् विपद् ज

कपोरेट

● प्रभु बैंकले ५ देशमा प्रतिनिधि कार्यालय खोल्ने

१३ असार, काठमाडौं। प्रभु बैंकले अष्ट्रेलियाको, सिङ्गारी, भारतको राजधानी, दिल्ली, मलेसियाको राजधानी, क्वालालाम्पुर, कतारको राजधानी, दोहा र संयुक्त अधिराज्य बेलायतको, एल्डरसट शहर गरी विभिन्न ५ मुलुकमा आफ्नो सम्पर्कप्रतिनिधि कार्यालय खोल नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सेंद्रान्तिक सहमति प्राप्त गरेको छ। प्रचलित कानून तथा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी एकीकृत निर्देशनको अधिनमा रही प्रभु बैंकले ६ महिनाभित्र सम्बन्धित देशका नियामकीय निकायबाट उल्लेखित स्थानहरूमा बैंकको सम्पर्कप्रतिनिधि कार्यालय खोल स्वीकृति प्राप्त गरी नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अन्तिम स्वीकृति प्राप्त गरेपछि सम्बन्धित सबै सम्पर्कप्रतिनिधि कार्यालयहरूबाट बैंकले आफ्नो सेवा प्रारम्भ गर्नेछ।

● टेलिकमको एफटिटिएच सेवा कर्णाली प्रदेशमा

नेपाल टेलिकमले कर्णाली प्रदेशबाट पनि एफटिटिएच सेवा सञ्चालन गरेको छ। एफटिटिएच सेवाअन्तर्गत उडाँटे केबलबाट उच्च गुणस्तरको टेलिफोन र द्रुत गतिको इन्टरनेट प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ। सोमबार दूरसञ्चार कार्यालय सुखेत्तमा आयोजित एक कार्यक्रमबीच कर्णाली प्रदेशका संसदीय मामिला तथा कानुनमन्त्री नरेश भण्डारीले सेवाको उदाँटन गरेका हुन्। कार्यक्रममा सञ्चालित इन्टरनेट सेवामार्फत कार्यक्रमको भिडियो स्थानीय टेलिमिजन च्यानलमा प्रत्यक्ष प्रसारणसमेत गरिएको थिए। कार्यक्रममा नेपाल टेलिकमका प्रबन्ध निर्देशक डिलीराम अधिकारीले कम्पनीका सेवाहरू देशका कुनाकापासम्म पुँयाई सरकारको डिजिटल नेपालको अवधारणा साकार पार्ने कम्पनी प्रयासरत रहेको बताए।

नेपाल टेलिकमले पुरानो र खर्चालु तामाको तारबाट टेलिफोन र इन्टरनेट उपलब्ध गराउने प्रविधिलाई विस्थापित गर्दै फाइबरमार्फत गुणस्तरीय र द्रुत गतिको सेवा देशभर उपलब्ध गराउने क्रममा सुर्खेतबाट पनि सेवा सञ्चालन गरेको बताएको छ। ५ सय १२ लाईन क्षमताका दुई थान फाइबर डिस्ट्रिब्युसन क्याबिनेट (एफडिसी) जडान गरी १ हजार २४ लाईन नेटवर्क क्षमताका साथ सुरु भएको सेवाको वितरणसमेत थालीनी गरेको टेलिकले जानाएको छ। नेपाल टेलिकमले विपन्न र दृष्टिसम्बन्धी अपांगता भएका विद्यार्थीलाई स्मार्टफोन उपलब्ध गराएको छ। सुखेत्तको छिन्दुमा आयोजित एक कार्यक्रमबीच मंगलबाट कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक अधिकारीले दृष्टिसम्बन्धी अपांगता भएका विद्यार्थीलाई सामसङ्ग घ्यालेकरी एम २० स्मार्टफोन प्रदान गरेका हुन्।

● एनसेलको 'एनफरबी' सेवा

एनसेलले 'एनसेल फर बिजेस' (एनफरबी) सेवा सुरु गरेको छ। कम्पनीले आफ्ना कपोरेट तथा व्यावसायिक ग्राहकलाई लक्षित गर्दै यो सेवा सञ्चालनमा ल्याएको हो। एनसेलले ल्याएको एनफरबी सेवाले मूलतः भ्वाइस सेवामा मोबिलिटी, डाटा, एसएमएस, स्प्यानेज सर्भिसका लागि फिर्स्ट केनेक्टिभिटी प्रदान गर्दै। यो सेवा सञ्चालाई सजिलो बनाउन इन्टरनेट अफ थिड्स (आइओटी) र व्यवसायको उत्पादकत बढाउन्मा केन्द्रित रहेको कम्पनीको भनाइ छ।

यसबाट एनसेलको विभिन्न सोलुसन्स जस्तै एनसेल ग्लोबल कनेक्ट, एनसेल नेसनल कनेक्ट, एनसेल बिज फाइबर ड्रोडब्यान्ड, एनसेल फिल्ड फोर्स अटोमेसन, भेहिकल ट्रायाकिड सिस्टम र मोबिलिटी ल्यान प्रयोग गर्न सक्नेछन्। कपोरेट ग्राहकका लागि गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्दै एनसेलले अहिलेसम्मकै ढूले इन्टरनेट प्रोटोकल (आइपी)मा आवद्ध मल्टिप्रोसेस लेबल स्विचिड (एमपिएलएस) नेटवर्कसँगै उच्चस्तरको नेटवर्किङ्समेत तयार पारेको छ।

एनसेलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एन्डी चोडले एनफरबीमार्फत व्यवसायका लागि नवीन इन्टरप्राइज सेवा ल्याइएको जानाए। ढूला-साना सबै व्यवसायको प्रगतिमा क्षमताले भ्याएसम्म सहयोग गर्न तयार रहेको बताउँदै उनले भने। उच्च गतिको फोरजी सेवा व्यापक रूपमा विस्तार गरेपछि एनसेलले आफ्ना कपोरेट ग्राहकलाई फिर्स्ट केनेक्टिभिटी सेवा ल्याएको छ। यसअन्तर्गत इन्टरनेसनल प्राइमेट लिज्ड सर्भिस (आइपिएलपी), डोमेस्टिक लिज्ड सर्भिस (डिएलपी), भर्वुअल प्राइमेट नेटवर्क (भिपिएन), ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेट, ब्यान्डविथ अन डिमान्ड, वेब एप्लिकेशन फायरवाल, युनिफाइड थ्रेट स्पानेजमेन्ट, सफ्टवेयर डिफाइन्ड वाइड एरिया नेटवर्किड (एसडी वान) र इथरनेट भर्वुअल प्राइमेट नेटवर्क (भिपिएन)जस्ता सेवा उपलब्ध छन्।

● आइएमई पेको बैंकिङ साझेदारमा आइसिएफसी

आइएमई ग्रूपद्वारा प्रवर्द्धित आइएमई पे र आइसिएफसी फाइनान्सबीच बैंकिङ साझेदारसम्बन्धी सहकार्य भएको छ। सहकार्यसँगै आइसिएफसी फाइनान्स आइएमई पेको बैंकिङ साझेदार संस्था हुनेछ।

आइएमई पेका सञ्चालक खिलेन्द्र पौडेल र आइसिएफसी फाइनान्सका सामान्य सेवा विभाग प्रमुख सञ्जय थपलियाले सहकार्यसम्बन्धी सहमतिपत्रमा हस्ताक्षर गरेका हुन्। सहकार्यसँगै आइसिएफसी फाइनान्सका खातावाहक ग्राहकले खाताको पैसा आइएमई डिजिटलमा रकमान्तर गर्न र आइएमई पेमार्फत विभिन्न सेवाको भुक्तानी गर्न सक्ने बताइएको छ।

उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई एनसेलको सम्मान

काठमाडौं, असार १७
एनसेल प्राइमेट लिमिटेडले आफ्नो व्यावसायिक सामाजिक उत्तराधित्य कार्यक्रम अन्तर्गत इन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थान, पुल्योक व्यापारिक व्यापारिक विभिन्न पाँच संकायमा अध्ययन गरिरहेका उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई एनसेल छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान प्रदान गरेको छ। छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान लिलितपुर स्थित होटल हिमालयमा आयोजित एक विषेश कार्यक्रममा विद्यार्थीलाई सामसङ्ग घ्यालेकरी एम २० स्मार्टफोन प्रदान गरेका हुन्।

यस एनसेल छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान अन्तर्गत, एनसेलले २०७६ साल देखि २०८० साल सम्म ईलेक्ट्रिकल, ईलेक्ट्रोनिक्स, कम्प्युटर, सिमिल र मेकानिकल इन्जिनियरिङ संकायमा अध्ययन गर्ने उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई रु १ करोड ३० लाख रुपैयौँको छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान प्रदान गरेको थिए। प्राविधिक शिक्षालाई प्रोत्साहन गर्दै युवा प्रतिभावरूको पहिचान र उनीहस्तको शैक्षिक उत्कृष्टताको कदर गर्नु यस कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको।

एक जिम्मेवार व्यावसायिक नागरिकका रूपमा, प्राविधिक शिक्षा क्षेत्रमा सहयोग पुर्याउदै दक्ष जनशक्तिको विकासका लागि योगदान पुर्याउन ईन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थान, पुल्योक क्याम्पसमा २०७९ मा यो छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता पुरस्कार स्थापना गरिएको

थिए। २०७९ देखि २०८० सम्मको पाँच वर्ष अवधिमा ६० जना विद्यार्थीहरूले एनसेल छात्रवृत्ति पाएका छन् भने २० जना विद्यार्थीहरू एनसेल उत्कृष्टता सम्मानित भएका छन्।

यो वर्ष, एनसेल छात्रवृत्ति एनसेलका प्रमुख प्रविधि अधिकृत मुहम्मद अदील इसरार, वित्तीय प्रमुख क्याम्पसका कनिशक गयान विकरमा, चिफ स्ट्राटाजी अफिसर इरविन एम. युसुफ र सुरक्षा तथा प्रशासन प्रमुख महेन्द्र कुमार भट्टचानले प्रदान गरेका थिए। त्यसैगरी एनसेल उत्कृष्टता सम्मान ईन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थानका डिन प्राध्यापक रामचन्द्र सापोकोटा र एनसेलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एण्डी चोडले संयुक्तरूपमा विद्यार्थीहरूलाई प्रदान गरेका थिए।

यस वर्ष १८ वटा शीर्षक अन्तर्गत ईलेक्ट्रिकल, ईलेक्ट्रोनिक्स, कम्प्युटर, सिमिल र मेकानिकल इन्जिनियरिङ संकायमा छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान प्रदान गरिएको छ। साथै उत्कृष्ट नितिजा

गरेका ६ जना विद्यार्थीहरूलाई एनसेल उत्कृष्टता सम्मान प्रदान गरिएको छ। एनसेल छात्रवृत्ति विभिन्न पाँच संकायमा स्नातक तहको प्रथम, द्वितीय र तृतीय वर्षको वार्षिक परीक्षामा प्राप्त गरेको उत्कृष्ट नितिजाको आधारमा त्रितीय, तृतीय र चौथो वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थीले प्राप्त गर्दछन् भने पाँचवटै संकायका छात्रामध्येवाट उत्कृष्ट नितिजा ल्याएका द्वितीय, तृतीय र चौथो वर्षमा अध्ययनरत एक/एक जना गरी तीन छात्राले यो छात्रवृत्ति पाउने गर्दछन्।

यसैगरी उत्कृष्टता सम्मान अन्तर्गत ईलेक्ट्रिकल, ईलेक्ट्रोनिक्स, कम्प्युटर, सिमिल र मेकानिकल इन्जिनियरिङ संकायमा सर्वोत्कृष्ट नितिजा सहित स्नातक तहको पढाइ सकाएका प्रत्येक संकायका १/१ जना र यी पाँचै संकायका छात्राहरू मध्यबाट सर्वोत्कृष्ट ठहरिएको एक छात्राले उत्कृष्टता सम्मान प्राप्त गर्दछ। हरेक छात्रवृत्ति तथा उत्कृष्टता सम्मान पुरस्कारको राशि रु १,००,००० रहेको छ।

अमियान

दुंगीन द्विबाट पोखराको फेसन शोमा प्रशान्त र शितल 'सो स्टपर'

पोखरामा अगष्ट २ तारिखमा हेरिटेज अफ फेसन नेपालको आयोजना हुने भएको छ। यस्तै, यही कार्यक्रम अष्ट्रेलियामा पनि आयोजना हुने आयोजकले बताएको छ। एएसएपीको आयोजनामा हुन लागेको यो फेसन शोमा उदाउँदै गरेका मोडलहरू न

राजनीति....

विभिन्न सञ्चारमाध्यम र सामाजिक सञ्जालमा राखेका छन्।

कृषि प्रधान देशमा कृषकहरू सँधै उपेक्षित रहेंदै आएका छन्। सरकारले कृषकहरूलाई समयमै मल र विउ उपलब्ध गराउन सकेको छैन। कृषकहरूलाई उन्नत विजु सम्पुग्दै तर तिनै कृषकहरूसँग पुगेर नेताहरूले रोपाईका नाटक प्रस्तुत गर्न गरेका छन्। बाजागाजासहित रोपाईको नाटक गर्ने राजनीतिकर्मामात्र होइन आफूहरूलाई सेलिब्रेटी भन्ने रुचाउने र उच्च तहका सरकारी कर्मचारीहरूसँगमेत रहेका छन्। राजनीतिक दलका उच्च नेताहरू र स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूले पनि गतवर्ष जस्तै यसपालि पानि रोपाईको नौटकी गरेका कृषकहरूलाई नै अपमान गरेका छन्। कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्री चक्रवारी खनालले बर्दियाको राजापुर पुगेर रोपाईको नाटक मञ्चन गरे। कृषि मन्त्रालयले समयमै कृषकहरूलाई मल पुन्याउन नसकेकोमा मन्त्री खनाललाई कुनै पछुतो भएन बडे जोशका साथ रोपाईमा संलग्न भए। त्यसैगरी समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष डा. बाबुराम भट्टराई गोरखाको पालुडाटार नगरपालिका १ जोनी चौतराफाट पुगेर दादे लगाउँदै रमाइलो गरे। पूर्व प्रधानमन्त्री समेत रहेका डा. भट्टराईले दादे लगाउँदै गरेको तर्वारी सामाजिक सञ्जालमा राखेका आफू जहिले सुकै पनि कृषकको पक्षमा

रहेको उदघोष समेत गरेका थिए। तर तिनै भट्टराई प्रधानमन्त्री र अर्थमन्त्री रहेका बेला कृषकको पक्षमा सिन्कोसम्म भाँचेका थिएनन्। यसरी पदमा पुग्दा कृषकमारा नीति ल्याउने व्यक्तिहरू नै राजनीतिक स्वार्थका लागि कृषकहरूले खेतबारीमै पुगेर वर्षमा एक दिन राजनीतिक नौटकी गर्दै आ आफ्नो पक्षमा जनसमर्थन जुटाउन खोज्ने नौटकी गर्नुभन्दा कृषकको हितमा काम गर्न सरकारलाई दबाव दिनु उचित हुन सक्छ। कृषि प्रधान मुलुक भनेपनि प्रत्येक वर्ष नेपालीहरूले विदेशबाट आयात गरिएको चामलको भात खानु परेको छ। २०४५ सालसम्मा नेपालले चामल निर्यात गर्ने गरेको भएपनि २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि नेपाल परनिर्भरतार्थ उन्मुख हुँदै गएको छ। जुनसुकै पार्टीको नेतृत्वमा सरकार बनेपनि सरकारले कृषकको हितमा ठोस कार्य गर्ने नसकेको हुनाले उत्पादन घट्दै गएको छ। बैकहरूले समेत कृषकहरूलाई ऋण दिन आनाकानी गर्ने गरेका छन्। बैकहरूले अनुपादक क्षेत्रमा ऋण दिने गरेका भएपनि कृषि क्षेत्रमा ऋण दिन आलाटाल गर्ने गरेका हुनाले कृषि क्षेत्रमा प्रयोग लगानी हुन नसकेको र युवा जनसत्ति समेत विदेशमा पलायन हुने गरेको हुनाले उत्पादन घट्दै गएकोले परानिर्भरता बढ्दै गएकोर्थ अब सरकारले कुनै ढिलो नगरी कृषकको हितमा काम गरी नेपाललाई आत्मनिर्भर बनाउन सन्तुप्त आवश्यकता देखिएको छ।

हुनाले सरकारले कामाडौमा गर्ने भनेको आइफा अवार्ड इभेन्ट समेत स्थगित गर्न सरकार बाध्य भएको छ।

आइफा अवार्ड इभेन्ट गर्नुहुँदैन भनेको कसैले भनेका छैन यति मात्र हो सरकारी पैसा खर्च गरेर गर्नु हुँहैन भनेमात्र जनताको चाहना थियो। गरिब नेपाली जनताले तिरेको करको दुरुपयोग सरकारले बेला बेलामा गर्दै आएको छ। त्यसै कारण आइफा अवार्ड इभेन्टको विरोध भएको हो। आइफा अवार्ड इभेन्टको बारेमा विज्ञापन गर्दा सम्पूर्ण देशलाई एक इकाई मानी विज्ञापन गर्न वा अहिले जस्तै स्थानीय तहलाई पुर्यक इकाई मानी समावेशी पद छुट्याउने विषयमा मुद्दाको अन्तिम किनारा लाप्दा निरूपण गरिने आवेशमा उल्लेख गरिएको छ।

सत्ताधारी पार्टीभित्रै विभिन्न गुट उपगुट रहेकाले तिनै गुट उपगुटलाई परिचालन गरेर पार्टी अध्यक्ष दाहाल तत्काल प्रधानमन्त्री बन्न चाहेको जस्तो देखिएको छ। तत्कालिन नेकपा एमालेभित्र रहेका र तिनै गुटले प्रधानमन्त्री ओलीको विरोध गर्दै दाहाललाई सहयोग गरिरहेका हुनाले त्यो कार्यक्रम नै स्थगित गर्न सरकार बाध्य भएको छ। यसरी जनताको भावालाई बुझन नसक्नु र हतार हतारमा निर्णय गर्नु नै ओली सरकारको कमजोरी रहेको छ।

केपी ओली नेतृत्वको सरकारले जनताको चाहना र भावना अनुसार काम गर्न नसकेको हुनाले ओली सरकारप्रति जनतामात्र होइन उनेको पार्टीका नेताहरूले समेत असन्तुष्टि जनाउँदै आएका छन्। सरकारले हतार हतारमा निर्णय गर्ने र त्यस्ता निर्णयहरूलाई पार्टीले अपनत्व लिन नसकेको भनेपनि तिहाईको दम्प देखाउँदै विभिन्न विधेयकहरू संसदमा दर्ता गराएकोमा सरोकारवालाहरूले त्यस्ता विधेयकको विरोध गरिरहेका छन् भने युठी विधेयक फिर्ता लिन सरकार बाध्य भएको छ। सरकारले निर्णय गर्दा नै जनताको भावना बुझन सक्नुपर्छ। तर त्यसो हुन नसकेको छैन।

कोइराला

(कोइराला)लाई अधि सारेका छन् भने कांग्रेसले डा. सूर्य हुँगेललाई अधि सारेको छ। यी दुवै अधिवक्ता रहेका छन्। बन्दी इन्टरनेशनल कसिसन अफ जुरिच (आइसीजे)को नेपाल स्थित परामर्शदाताको रूपमा काम गरिसकेका व्यक्ति हुन् भने विरिष्ट अधिवक्ता समेत रहेका दुँगेर संयुक्त राष्ट्रसंघको समितिमा बंसेर काम गरिसकेका र पूर्व राष्ट्रपति रामवरण यादवका कानुनी सल्लाहकार समेत रहेका व्यक्ति हुन्। बन्दी नेपाल वार एसोसिएसनका पूर्व उपाध्यक्ष समेत रहिसकेका व्यक्ति हुन्।

कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले प्रधानमन्त्री ओलीले आफू अनुकूल व्यक्तिलाई सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको अध्यक्ष बनाएर आफूलाई अप्ययारो पार्न सक्ने भएका कारण त्यस्तो कार्यलाई रोक्नु कांग्रेस समर्थक हुँगेललाई अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिलाउन दुई अध्यक्ष मध्येका एक पुष्पकमल दाहाललाई हार गुहार गरिरहेका छन्। सभापति देउवाको आग्रहमा कृष्ण प्रसाद सिटोलाले अहिले दाहाल र देउवालाई एक ठाउँमा त्याएर प्रधानमन्त्रीलाई दबाव दिने रणनीतिमा लागेको आभास पाउन थालिएको छ। नेता सिटोला तत्कालिन माओवादीलाई शान्ति प्रक्रियामा त्याउने काममा सक्रिय रहेका थिए। तत्कालिन प्रधानमन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाको सरकारमा गृहमन्त्री रहेका सिटोलाले तत्कालिन माओवादीलाई शान्ति प्रत्रियामा त्याउने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका निभाएकाले उनको दाहालसँग राम्रो सम्बन्ध रहेको छ। अहिले त्यसै कारण उपायको आवश्यकता देखिएको छ।

खुल्यो...

विज्ञापन रोक्न नमिलो निर्णय दिएको छ। रिटामा प्रश्न उठाएबमोजिम सविधानको धारा ४२ को व्यवस्थाको प्रश्न र समावेशिताको आधारमा विज्ञापन गर्दा सम्पूर्ण देशलाई एक इकाई मानी विज्ञापन गर्न वा अहिले जस्तै स्थानीय तहलाई पुर्यक इकाई मानी समावेशी पद छुट्याउने विषयमा मुद्दाको अन्तिम किनारा लाप्दा निरूपण गरिने आवेशमा उल्लेख गरिएको छ।

लोकसेवा आयोगले माग गरेको विज्ञापन अवैध रहेको दाबीसहित अधिवक्ता जगदेव चौधरीले र विकास ठाकुरले रिट हालेका थिए। लोकसेवाको विज्ञापन र रद्द गर्न संसदको राज्यव्यवस्था समितिले समेत निर्देशन दिएपछि समितिले दिएको निर्देशन अवैध रहेको भन्दै अधिवक्ता राजाराम गिरिजारेले रिट दिएकोमा समेत अब मुद्दाको अन्तिम दुँगो लाग्दा व्याख्या हुने भएको छ। संविधानले नै सविधानको व्याख्या गर्न अन्तिम अधिकार सर्वोच्च अदालतलाई दिएको र सर्वोच्चको व्याख्या नै अन्तिम हुनेछ। सर्वोच्चले हाल निवेदकहरूको माग बोजिम विज्ञापन यथारितिमा राखी विज्ञापन बोजिमका कार्य रोक्नु उचित र आवश्यक नदेखिएका अन्तरिम आदेश जारी गरिराख्नु नपर्न निर्णय दिएको हुनाले अब लोकसेवा आयोगले आफ्नो कार्यालयिका अनुसार नै विज्ञापनसम्बन्धी फारम भरेका र समावेशी तर्फ समेत डेलाल्य भन्दा बढीले फारम भरिसकेका अवस्थामा प्रतिस्पर्धीहरूलाई प्रतिस्पर्धाबाट अलग गराउनु चायोगित हुन सक्ने अवस्था नै थिएन। लोकसेवाको माग बोजिम फारम भन्ने अन्तिम मितिसम्म चार लाख ५० हजार भन्दा बढीले जागिरका लागि फारम भरेका छन्।

नेकपा...

भएका गोप्य सहमतिहरूको बारेमा आ आफ्नो पार्टीमा त्रिफिङ्ग नगरेको हुनाले उनीहरूबीच के सहमति भएको थियो भन्ने अन्य नेताहरूलाई गर्दा उनीहरूमितै संकट रहेको छ। तत्कालिन नेकपा एमालेले अधि सारेको जनताको बहुदलीय जनवाद कुनै सर्तमा छोड्नु नहुने पक्षमा एमालेले अधि सारेको जनताको बहुदलीय जनवाद कुनै सर्तमा छोड्नु नहुने पक्षमा एमालेले अधिकारण भएको नेताहरूले अध्यक्ष बीचमा रहेको एक अर्का प्रतिको अविश्वासले गर्दा उनीहरूमितै संकट रहेको छ।

दुवै पार्टी एकीकरण भएर नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी गठन भएको र त्यही कारण उनीहरूले संघीय संसद र मुलुकमा रहेका ७ वटा प्रदेशमध्येका ६ वटा प्रदेशमा बहुमत त्याएका छन्। त्यसै कारण संघीय संसदमा उनीहरूले अध्यक्ष बहुमत रहेको छ भन्ने केन्द्र सरकार र ६ वटा प्रदेशमा उनीहरूले बहुमतको सरकारकार रहेको छ। तत्कालिन संघीय समाजवादी फोरम र राष्ट्रिय जनता पार्टीले नेकपाको सकारात्मक बहुमत रहेको छ भन्ने केन्द्र सरकार र दुवै प्रधानमन्त्री केपी ओलीले नै जनताको बहुदलीय जनवाद छोड्ने पक्षमा उनीपक्षीय नेताहरू समेत अध्यक्ष ओलीप्रति रूप्ट भएका छन्। पार्टी एकीकरण हुँदा एमालेले अधिकारण भएको नेताहरू र अध्यक्ष अबालाई दाहाललाई सत्ता हस्तान्तरण गर्नुपर्ने हु